

Proefstuderen Filosofie

24 maart 2023

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Introductie

Een student Filosofie vertelt hoe jouw eerste jaar bij deze opleiding er uit zal zien.

Hoorcollege

Titel

Filosofie om de wereld te veranderen?

Korte omschrijving

De ambitie van Karl Marx om de filosofie in dienst te stellen van de transformatie van de wereld echoot nog steeds door in de filosofische school en traditie van de *Kritische Theorie*. Tijdens dit proefcollege zullen we de ambitie en de ontwikkeling van deze *Kritische Theorie* bestuderen aan de hand van denkers als Horkheimer, Adorno en Marcuse. We zullen spreken over kapitalisme, macht, supermarkten, ego en vrijheid.

Docent: Dr. Rozemund Uljée (r.uljee@hum.leidenuniv.nl)

Rozemund is Universitair Docent Continentale Filosofie aan het Instituut voor Wijsbegeerte.

Werkcollege

Titel

Descartes' Meditaties

Korte omschrijving

De eerste Meditatie van Descartes bevat het beroemde twijfel-experiment. Als een kwade geest mij kan bedriegen, dan lijkt het erop dat ik niets kan weten. Wat wil Descartes bereiken bij jou als lezer? Voor aanvang van het college lees je de eerste Meditatie en beantwoord je vragen hierover.

Docent: Dr. Maria van der Schaar (m.v.d.schaar@hum.leidenuniv.nl)

Maria van der Schaar is docent logica en taal filosofie aan het Instituut voor Wijsbegeerte aan de Universiteit Leiden.

Q&A

Heb je nog vragen over de opleiding? Dan kan de student die hier allemaal beantwoorden!

Voorbereiding

Lees voor het hoorcollege (I) 'The Concept of Enlightenment', uit de Engelse vertaling van Horkheimer en Adorno's *Dialektik der Aufklärung*

(https://monoskop.org/images/2/27/Horkheimer_Max_Adorno_Theodor_W_Dialectic_of_Enlightenment_Philosophical_Fragments.pdf). Je mag de tekst ook in het origineel (Duits) of in een Nederlandse vertaling lezen.

Lees voor het werkcollege Meditatie I en beantwoord de leesvragen hieronder. Neem de tekst en de antwoorden mee naar het college.

Leesvragen over Meditatie I

De eerste twee alinea's geven een introductie op de aanpak.

AT 7: 17/18 Wat voor ik-figuur wordt hier geïntroduceerd?

Over wat voor soort twijfel wordt hier gesproken? (Tip: Descartes zet handelingen tegenover overwegingen. Dit contrast komt terug in AT 7: 22))

Wat zijn de grondslagen, en waarom zijn die zo belangrijk?
Waarom worden de onware meningen op een lijn gezet met de meningen die niet echt zeker zijn?
In welke filosofische school speelt de idee van het onthouden van instemming een belangrijke rol?
Van welk soort bedrog en vertrouwen is hier sprake?

De derde alinea begint met 'Ik heb nu eenmaal alles wat ik als het meest waar heb aanvaard, of uit of door middel van de zintuigen ontvangen' Welke is de ik-figuur hier?
Wat zou 'uit of door middel van de zintuigen' kunnen betekenen? [Het antwoord is niet in de tekst te vinden; op het college zal ik wat historische context geven.]
In het *Discours*, AT 6: 37, is duidelijk op welk soort van filosofen Descartes kritiek heeft. Geef de relevante passage. Toch is de ik-figuur niet speciaal een aanhanger van deze school.
AT 7: 18/19 Welke soort van figuur stelt hier de vraag 'Op grond waarvan zou ik kunnen ontkennen dat deze handen en dit hele lichaam van mij zijn?' En wie trekt de conclusie 'dat ik nooit zekere aanwijzingen heb om de waaktoestand van de slaap te onderscheiden?'
AT 7: 19/20 Wat zijn de algemene dingen waarover gesproken wordt aan het einde van 19? En wat zijn de eenvoudigere en algemenere dingen waarover even later gesproken wordt? Waarmee worden deze laatste gecontrasteerd?
Leg in eigen woorden uit waarom de sterrenkunde hier aan twijfel onderhevig is, maar niet de rekenkunde of meetkunde.
AT 7: 21 Hoe kan het dan toch dat er twijfel mogelijk is als ik 2 en 3 optel?
AT 7: 21 De ik-figuur introduceert een bepaald Godsbeeld: eentje die alles kan, en mij dus ook zo gemaakt kan hebben dat ik altijd dwaal. Komt dit overeen met het Godsbeeld van Descartes zelf? Wat bedoelt Descartes als hij schrijft: Laten we aannemen dat alles wat God betreft een verzinsel is.
AT 7: 22 Wat bedoelt D als hij schrijft dat ik mezelf voor de gek houdt?
In AT 7: 22/23 is er sprake van een kwade geest. Wat is het verschil met het Godsbeeld in 21? Wat wordt hier bedoeld met 'aannemen' en 'veronderstelling' (AT 7: 21 2^e alinea)?
AT 7: 23 Wat is het belangrijkste resultaat van deze meditatie? Kijk nu ook naar de samenvatting van de eerste meditatie in het voorwoord.
De 'ik'-figuur kun je niet gelijkstellen met Descartes. Wat voor figuur is het? En hoe verhoudt hij zich tot de lezer? Ga even terug naar wat Descartes zegt over wat hij verwacht van de lezer op AT 7: 9.
Om wat voor soort twijfel gaat het in de eerste meditatie? Is het echte, psychologische twijfel, of gaat het om een ander soort twijfel? En is er een verschil met de twijfel binnen het Scepticisme?
Argumenten van de Sceptici spelen een belangrijke rol in de eerste Meditatie. Toch is Descartes geen scepticus. Kun je uitleggen welke rol sceptische argumenten in het betoog van de eerste Meditatie spelen? In welke passage wordt aan het bestaan van de buitenwereld getwijfeld? Speelt een dergelijke twijfel al een rol bij de Sceptici van de oudheid en daarna?